

Niamuno Sargas

broliams Lietuvininkams žines parnešas.

Niamuno Sargas, Ragainėje kas pėn-
nyčią išdūdamas, kaktūja prie arcžiausiojo
pušto ar per gromatnešį apsteliūtas ant
bertainio meto 35 peningius, su prinešimu
į namus 50 peningiu. Ir pati laikraščio
spaustuvė priima apsteliavimus.

Apšakymai į Niamuno Sarga įstatomieje
kaktūja po 10 peningiu už kogn smulkeis
raštais išspausitą eilę ir yra šio laikraščio
spaustuvėje priimami. — Gromatas dėl
laikraščio rašomas priima rėdytojas Ra-
gainėje (Ragnit).

Mr. 3.

Ragainėje petnyčioje 10. oktobėrį

1884.

Lietuvininkai užprašomi apsteliūti
kas nebėle išeinantįjį

„Niamuno Sarga“.

Wiši puštai, gromatnešei ir pati laik-
raščio spaustuvė priima apsteliavimus
už 35 pf., su atnešimu į namus 50 pf.
ant bertainio meto.

Rėdytė „Niamuno Sargo“.

Mano mylimieji brolei, garbin- gieji draugai!

(Pradžia 2. numerhyje.)

Rusiminė tik šakė, tik šakė prieš mus:

„Ale tam tokių ilgą kelionę?!
Al kas jin, kas iš tokių kelionėm bus!
Nasi tik jus nerastit malone.“

Kaip menkai tie pažino karaliaus mislis,
Irgi birdį karaliaus menkausei!
Jam wėrnai pasidavusius myl jo birdis,
Ir Lietuvininkus tik ne šalčiausei!

O karaliui patiko giesmelė, žinau,
Kur ans senis išleizdamis sunyti,
Ji graudena gerai, o wis šako: „Winau,
Atsimintie karalių apgiti.“

„Tu stowel, nedrebet, ant welsu žiurēt“,
Taip prišako tėtatis bernyčiui.
„Kad ir pulki turēt, tu tik nedrebet“,
Secawoja senasis sunyčiui.

Tai karaliui taip graudu jau buvo — o bus:
Weif jam ašaros ritas nū weido.

O jis Lietuwa pagir, jog sawo waičius
Taip linkimai už karalių išleido.

Mes karaliui paslaidem giesmelę po tam,
O ir tą rasi graudu girbėti:
Kad wėrnai pasiliktė Lietuwininkai jam,
Gatami sawo frauja praliėti.

Tai karaliui taip graudu jau buvo — o bus:
Jš akiu jau jam ašaros frinta —
Ale per tą graudumą, meilingas ir kwiesus
Jo žiurėjims lyg saulė prahwinta.

Tai jis šakė: „Tą kalbą, tą gražią, dar,
Pats norėčiau dar išsimokėti,
Tik man gailu, esu jau per senas dabar,
Negaliu saw dūt būilę laikyti!“

Mes kognam tai ant moflo norėjom rašyt,
Kad karalius yr toks maloningas,
Ir už toki, furs nor mums tą kalbą gaisyt,
Sžimta syt išmintingas ir meilingas.

Nū to cžeso tai, kad Lietuwininkai
tokį karališką žodį nū sawo karaliaus
girdejo, nei wiens negal mums pamelūti,
buk išlaikymas lietuwiškios kalbos lyg
toks pasipriešinimas prieš cecorių ešas.

Atpenč jei kelintas su sawo neteisybe
wisai neteisei cecoriaus paweikslu pasigirti
išsidrįsdawo, tai jš labiaus mes su sawo
teisybe tikrai teisei musu garbingojo
cecoriaus aiskėi ir tikrai šakytas žodžis
ar bene nesidžiaugdami pasigirtumbim? ar
bene ne su wiša birdimi jais nufitėdami,
wengtumbim, bene iš wiens kwoilos ir
musu cecorių jartinančios baimės weng-
tumbim, į wėrną ir žokaniską darbą ir
kową ištoti už tą mielą kalbą, apie kurią
ir musu garbingiančias ponas cecortus
pats šakė, kad jis ją dar norėtu išsi-
minti? Szalin su tokiu paika ir, kaip šakiau,
musu cecorių jartinančia baimė! Išlai-
kymas lietuwiškios kalbos yra išlai-
kymas tos kriščioniškosios wėros,
kurią ponas cecorius wisiems sawo pado-
namš, ne tik tai Wokiecziams, išlaikyti nor
— jis yra išlaikymas wėrniausiuju
žalnėriu, kurie per himtmecius sawo
ghwastį ant tolimos žemės už sawo karalių
linksmiausei apėrawodawo.

O kaip musu cecoriaus mislis, taip
jau ir musu už rubežiaus gywenancziuju
broliu Lietuwininku maloningojo waldono,
Masfoliu cecoriaus, mislis meilingai ir su
tikra teisybe išpažįta Lietuwininku, sawo
padonu werthę ir wėrnę. Ir jie, kaip
mes, sawo waldono meilinga bei teisia
mislimi tikrai nufitėdami, o su wėrniau-
siuju padonu geriausioje sąžinė, su mumis
ištoti gal į musu meilės bei wėrnybės
darbą už musu senąją garbingą kalbą.
Kaip latwiškioji (kurbiškioji) bei piniš-
koji, kaip estniškioji bei kwėdiškioji
kalba, taip jau ir musu garbingoji lie-
tuwiškioji kalba wis daugiaus pažel-
pimo bei užtarimo ras nū anos di-
džiosios Masfoliu waldžios, prie kurios
taip daug musu broliu Lietuwininku ir
žemaičzių kaipo padonai priklauso. O tai
abi waldži, ir prusiškioji ir masfoliškioji,
wis jų geriaus išpažis, kad nei jokiu
gerešniu žoliu nėra ant išlaikymo juju
dweiju geriausiuju bei wėrniausiuju padonu,
ne kaip tai, kad jie kaip tikri Lietuwi-
ninkai, prie sawo senosios lietuwiškios
kalbos ir prie senuju, geruju dawadu bei
sentėwiu padawimu be jokio išgaishinimo

paliekami butu. Szeip musu draugystė su
polytika nei jokio darbo neturės. Tai,
tai musu wienintelis, polytikšasis
mėris, su lietuwišką kalbą Lietuwininkus
kaip tikrus Lietuwininkus, kaipo wėrniau-
sius padonus sawo waldonu su ju sentė-
wiškiju gyriumi tikrosios wėrnybės,
ant wisados neapmainytais išlaikyti!

Tai kaip-gi išlaikysime šitą wėrniju
padonu, šitą drašiuju žalnėriu garbingą
giminę? Kaip-gi išlaikysime lietuwišką
giminę tarp fiancziancziju audru musu
laiko? Beje turime šakyti: Išlaikysime
giminę išlaikydami kalbą. Su kalba
auga ir pasikelia giminė: su kalba
krinta ir nyksta giminė. Kad jau
lietuwiškios kalbos nebus, tai nei
lietuwiškios giminės, nei lietuwiš-
kosios tautos daugiaus nebus. Tai
giminę išlaikyti noredami, išlaikysime
kalbą. Ale taigi, kaip išlaikysime
kalbą? Tai dabar yra klausimas.
Mano mielieji, dėl išlaikymo kalbos ne-
pareina taip daug ant tokio labai augšto
moflo, nepareina taip daug ant mažo
skaitliaus labai mofštu žmonių. Dėl
išlaikymo kalbos pareina ant didžiojo
pulkio musu warginguju, paczių giminei
prapūlancziuju bei nykstancziuju broleliu.
Tūs reiktia išlaikyti, tūs reiktia prie juju
kalbos ir prie juju wėros išlaikyti. O
kaip-gi tai darysime? Mano mylimieji,
jus tankei wisofias maldu gromatas iš-
siuntėte dėl lietuwiško moflo. Jus
žinote, ką tai maczho. Mes negalime
titus priwersti, kad jie musu mislies butu,
nei kad jie musu meilingojo cecoriaus
mislies butu. Mes turime žokanams pa-
klusnus buti. Ale mes ir galime ir
turime pagal žokaną patys daryti,
to mums reiktia. Jei Lietuwininku kublei
su tokiu nesuprantamu moflu į naujus
pagonus pawercziami yra, tai mes ne
tik tai galime, bet pagal sawo sąžinę mes
ir turime patys dirbti ant to, kad prie
kriščionys išlaikomi butu. „Gero
darysime wisiems žmonėms, ale ipaczei
sawo wėros draugams,“ šako apaštalas.
Jei daug žimtu dokeriu apėrawojame,
idant swetimieji pagonai prie kriščio-

nyštės priwaromi butu, ar ne jų daugiaus procewoti turime, idant musu brolei arba kudišei, jau krikščionimis budami, prie krikščionysčių prilaikomi butu? Kaip-gi tai prilaikysime? At, mano mylimieji, tas darbas nėra toks sunkus, toks rodomi. Už pažįstu žmoniu gimine, tur sėnoki prigimtoji kalba taip pat, bewieš be jokios waldbijos pašalpos, tikrai pacziu žmoniu išlaikoma yra. Kaip-gi? Klausite. Na, wienu žodžiu pasakyti: Nėdėdieniu kulišė. Nėdėdienėje po pietu, po mišios cėšio nūbajni išmaną žmonės arba ir moteris, kelias adynas sawo Diewui apėra: woja, sawo reikalaujantiems broliams do- wanoja ir kudišius bei wišus jaunūsius, mošlio išsilgusiūsius, iš Diewo žodžio skaityti ir rašyti mokina. Mokinia skai- tyti, ale ir tikrai suprašti; jūs žinote, kad prigimtoje kalboje supratimas lyg pats iš sawės iširanda, o nei wienas kudišis, sawo prigimtoje kalboje pamokštas, nei jokią giesmę nišguldyš tokiu budu, tokiu andai kitame kampe radau, kad miela mažutė tokią kalbą be išguldymo mokytę giesmę „Wie soll ich dich empfangen (at, kaip tauw reiš pr'inti, at kaip-gi aš wertingai ir t. t.)“ supra- tusi buwo. Ji man išgulbė, buš tai pa- ženkliną: „Kaip mieląjį poną Diewą su- gaušiu?“ (lyg tokią paukštę). Totie apkreipti supratimai rodo wos nusiūš, tur kudišei, kaip pirmuį sekminių krikščionys sawo prigimtoje kalboje didžiūsius Diewo darbus apsakant gird. Ale tik ir prigimtoje kalboje keliu išgul- dymu reikia. Tū tokius išguldytus su gera wale kožnas užaugęs, išmintingas krikščionis ir be daug augšto mošlio kudišiams pranėšti galės. Tai neįeš- tokim wiš pagalbos čia ir ten, lyg tokie dwasiški ubagelei. Gelbėkimėsi jau patys sawę. Sakysime:

Relintam negiant išguldyti,
Kaip Diews nor, wėrą kulišė:
Mes patys turim ją mokiti,
Jeib pasilikti kirdėse.
(Dar ne wiskas.)

Mozurui ir „Mazur'as“.

Tilšes wokiškasis laikraštis pranėša apie naująjį Mozurui laikraštį „Mazur'a“ tarp kitu dalytu ir šitą:

Pagal kalbą yra Mozurui Lentai, to- tai iš to pasiaikina, kad pietinė dalis Rytprusiu provincijos pirm daug žintu metu iš Lentu pusės gywentojais apru- pinta. Kad mozuriskoji kalba prasčiaus skamba ne kaip cyshtai lentiskoji, iš to atsieina, kad ją prasti žmonės kalba, kad ji per nepridabojimą daug pasenusiu žodžiu palaikė ir kad daug germanišmu priėmė. Tarpas nei iš tolo toks didelis nėra kaip tarp platwokiškios ir cyshtios wokiš- kios kalbos. Pagal tai wiš galėtum Mo- zurus sulyginti su Janaus galwa (su dwiem weidam), kurios senesnyšis weidas — kalba ir kiltis — į Lentus, kurios jaunesnyšis — apšwieta ir mišlis į Pru- sus kreipiasi, kuriūdu abudu wienos neper- skiriamu. Rursai už apšwieta Mozuru tą daryti nor, tur lentiskoje kalboje rašyti, jau noredamas, kad butu permanomas, ale tai, wryrausai, kad jis sawo žmonėms prie kirdies deda, idant prigimtoje kalbą nepanėkintu, jį tik per lengwei į piktą

dumą įgabena, buš lentiską „prwertimą“ waras, „kurstytoju“ esąs, ir toktai nu- gandino ir dar mugandina, literariskai (raštikškai) už Mozurus dirbti. Ne kožnas įstengia suprašti, kad kas lentiskoje kalboje rašo ir už išlaikymą lentiskios prigi- mtošios kalbos dirba, — „Mutterssprache, Mutterlaut, owiewonniglich, wie traut!“ —, to dėl ne pradėm wienas anu Lentu tur buti, kurie apie attaišymą sawo per pacziu kliaudą sutritusiosios waldbijos šapnūja ir augštą polytiką waro. Be to yra wafa- rinūšė Prūsijė ir Pozijė shtyrius polytikų raštintu darbe, kurie, užot priešininkis- tėjame, uždawa pasidare rodoš, tarp Lentu ir Wokiecziū esantijį neišsitikejimą kurstyti ir padidinti, po kumi, suprantama, ir ne- kaltieji Mozurai tur kentėti. Nės taip ir dabar Mozurijoje pasitrodancziū du polytikūjų nēdėraščziū, per kelis metus Lecūšė išeinantoji „Gazeta Lecka“ ir nū naujuju metu Osterdėje išbūdamasis „Mazur'as“, į piktą dumą lentiskysčių yra parėjusiu, o wryrausai tai prie paskutinio atsitinka, kursai smarkiausai už prigimtoje kalbą įstoja, toktai tojo rėdytojai, kursai iš priegimties Mozuru giminei priklauso, bene wos gal buti už piktą paslaikyta. „Mazur'as“ pasirupina, mozuriskūšė žmo- nės prusiškai-konzervatywiskąją mišį iš- laikyti, už pašalinimą ten bėda placzei prasiplatinusiosios girtiskysčių ir išdyku- siosios išeitysčių į Ameriką dirbti, laiki- ninkysčių ir gaspadorysčių pagerinti, žmonių apšwieta kelti ir išplatinti, ir persiliudyjes, kad tai tik prigimtoje kalboje su pasisekimu gal nusidūti, be priešta- rawimo už tai štow, kad wėra per wišą kulišės cėsę prigimtoje kalboje pamokinama butu ir ne wien woki- skoje, bet ir lentiskoje kalboje gruntaunus pamokšlas nudalijamas butu, idant Mozurams galybė, len- tikškai kalbėti ir rašyti, išlaikyta taptu. Toliaus jo meilijimai neina, kas tame „lentiską prwertimą“ mato, tegul tai daro. Ji wiš tai neatlaikys, nesirupinant nei apie apjūtą nei šaipelystes ant pradėtojo kelio toliaus eiti, nesa žino teisybė noris. Tegul buna pawelyta didijį Lietuwintu prietelių, senąjį Gise- wijų Tilšėje, priminti, kurį kartą kuliū rotas Retikis apjūtui ir trypimui cėlos draugysčių ištātė klausdamas, ar jis ir pamokšlo lietuwiskiosios kalbos prie gim- nazijos geidaujas, ir tai patikrinus nusi- jūdėdamas sužuko: „Na, tai Duchelio šilai (kampas wafarinūšės Prūsijės) butu gatawil“ Gisewijui užteko atsiliepti: „Kas galiausai jūktas, jūktas geriausai!“ — ir palaikė teisybę. (Dabar lietuwiskai prie Tilšės gimnazijos ir mokina). S—i.

Pamokslai apie galwiju ir atweliu auginima ir gydhyma nuo nekuriu ligu.

(Priemazga.)

Man atsitropio dar tokią gaspadinę matyti, kuri nū paties atsiwedimo, nors ir laiswė weršuką prie motynos, bet nedawė jam tēkmenies nē paūstyti. Karwė išmil- žusi ji su wiena ranka turejo milztuwę po weršio snukiu, kitą ranką turejo piene, wieną pirštą iš pieno iškeldama; tai taip ilgai darė, patol weršis jos nesugriebė už

pirštą; tada ji pirštą žemyn traukdama mokino weršį gerti, ir tai ji darė, patol weršis nepriprato be jokio piršto gerti iš kožno ryšo.

Bet tai gudri buwo gaspadinė: iš pradšios weršiui padūdawo wišą pieną, kurį išmilždawo, pasiūkdamo dėl sawės tiktai tiel, kiel weršis neišgeria. Paty- rusi jau, kiel weršis galėjo pieno išgerti, ji tiel pieno weršui iš milztuwės įpil- dawo į kitą ryšką, pridėdama mažumą apiešilczio wandens; pašiaus kartkarcziš ji mažiaus pildawo pieno, o daugiaus wandens; ant galo weršukas gėrė wieną šiltą wandenį su mažumu pasudytu miltu ir išaugo labai gražus.

Kartais atsitropija, jog gražus ir twirti weršei nenor įsti — tada žybai mažne už dykai jūs nuperka. Tokiam weršiui reikia pažiūrėti į gerklę, ir tada mes atrašime, ar ant wiršaus liežuwio ar apaczioje raudonus arba jūdus šlake- lius, kuriūs, paėmus šmotelį dūnos plutos ir gerai jį ant ugnies išžiotwinus, reikia su ta dūnos pluta nubrūsti ir dar nu- šlūstytas wietas druska apibaršyti.

Jeį mes ant liežuwio nėko neatrastu- mēmė, tada reikia toliaus į gerklę žiūrėti, ir ten po liežuwiu atrašime mažutę puslelę prilygstanczią į warę — ją reikia pradurti ir weršis paliks šweikas.

Artimesnis išguldymas galwiju auginimo.

Gaspadorius nenorintyšis šunkei susi- gręšyti pats prieš sawę tegul pirmiaus storojasi apie ganyklą, ne kaip apie bandą.

Te-nėdrįsta nē wienas iš gaspadoriu galwiją palikti per wasarą ant wienos ganyklos pašaro, nors tai butu geriausioji ganykla, padėta ketwirtame shtyriuje. Te- dūda kas rytą, galwijuš išgenant, kožnas gaspadorius sawo bandai truputį sauso pašaro, te-neišwaro galwiją ant tukczios kirdies, nės ktoniskai alkani galwijai ant lauto išeidami ir škubėi esdami daug greicziaus fuserga ir išpila. Gaspadorius, kurs rytais sawo galwijams dūs užkšti, gal buti patikrintas, jog nelaimė nesutiks jo bandos.

Apie galwijuš daug yra triuso. Ta- sai užsimoka, kada yra gera galwiju weislė. Negalėdami saw nusiširti iš swetimu žemiu jau pagerintos galwiju weislės — turime sawuju weislę pagerinti. Del to reikia atsiminti, jog senos larmės weršuko nėkados nereikia palikti weislei, nės iš jo nėkados nėko gero nesulauksime; jis tada, kad jam dantys labiausai bus reikalingos, paliks be ju, nės jos paczius jam ištrupės. Atsitinka, kad kartais larmė atsiweda weršuką su raudonomis dante- lemis, kurios pašiaus išbala — tokio weršuko taip pat nėra ko weislei palikti, nesa taip pat nėko gero iš jo nesulauk- sime. Del to taip, tai sunku išpėti, bet weikiausai del to, kad weršukas newiškai motynos buwo išnešiotas; jeigu tai taip — tai weršukas bus silpnas ir weislei mentas. (Dar ne wiskas.)

Šis—tas.

Musu brolei Lietuwintinkai, kaip gir- dėti, ne labai šakdinasi su rašymu tikrai lietuwiskų žodžių, bet geidauja wokiškų dwasės bei kuno, katro wienos negaus, norint ir žintus metu su kojomis ir ran-

tomis prie to kabinis. Jau daug kartu maciau ir girdejau, kad Lietuwininkas su Lietuwininku, abudu wotikškai nemokėdama, o taciaus tik wotikškai kwaka. Tik ben paklausyt, mielas, kaip tai graži girde- josi, kad Juras Kristupas liepė orą pada- boti sakydamas: „Jmelis uktos, wart rėgne“, arba kad motynėle sawęje paau- gusiąje dukterį Aguzę siuntė priekpiecziu pasiwalgyti tardama: „Dgust, go api lentyn, do es brod, uke topke met melf; frēt nech alen up, gef uf fare myliufe!“ Nemokėdami kalbos padaro biaurybę. — Lietuwiškos doros knigos nėra mums pa- rupinamos, nėra bijo, kad protą įgiję arba mažumą pasimokinę, be apsimišlyjimo ne- beklaušys. Musu žmonės lietuwikškai ne- pamokiti, wotikškai neišmoke, nustošta ir padarumo ir išminties, pawiršta į jokano peržengtojus. — Sztai pawyzdys. Refursai tēwas sawo waitą pagiria už jo akyłaje wagystę. Buwo žvejys ir nū tinflo mentai testityrē, tai nebūwo nė dymyti, kad ir jo waitas Jurgis daugiaus būwo pawande- nyje ne kaip namūse. Gadyjosi, kad tēwas nameje sawo tinfłą taišę, katra už atmens užkliudams būwo suplėšęs, kaip nėso ne- mathdamas štai gird, kad kas jo užpaka- lyje šnabzda. Apšifus mato sawo 4 metu funelį su didelia meštere welking stowint ir labai kwėpūjant. Matyti, kad sunus labai bėges, klaus: „D kur tu tą mešterę gawai?“ Waitas tyl. „Waišel, ar man nesakai?“ Waitas atsiliepia kiniu balsu: „Pawagiau“. — „D nū ko?“ — „Nū senio“. — „D kur jis būwo, kad tawes amati?“ — „Na jisai turėjo tris meš- teres, fidejes; jam nū pirmosios galeli pawir- aš iš patrumio išlindęs tik tą mešterę, cziupt ir dawai bėgti! Man pa- begus dar pauke: Waiše, palauk! Me aš taw laufsi!“ — Tėwelniui iš džiaugsmo ir pyptis išgeso. Pasiklausęs sunaus pa- sakos pasišaukia ir paczią, kuriai sunus sawo karžygybę tur atkartoti. Tēwas pri- dūrē ant galo: „Matai, toks iš musu waito bus gudrinčius.“ Taip daug kartu atsitinka. Tēwai, kaip sakyta, prigintoje kalboje nepamokiti, swetimoje nėso neišmoke taip ir sawo waitus užaugina. Mes tarp apkwietuju žmonių gwendami turime ir apkwietimą gauti, o tai ne wien swetimoje, bet ir prigintoje kalboje; šep nės iš wišo moflo, ir ant to padėtųjų kštu ir triuso. Mes tikimeš dar neesą prasudyti ant išgašinimo. Berods kad seminarijoje išeinanties mofitojams perdetiniu įsa- koma, „jog lietuwikfoji kalba prapūlimui pawesta, ir toktai nės netrifdijęs; kad taip stowi, neesą apgailėtina, nės lietuwystę su wofietystę tik teperšimainanti, kuri daug augšeziaus mofle stowinti ne kaip ana; lietuwystę pasiliekanti mofle užpalyje, o wofietystę smarlei paatini žengianti, liu- dininku esanti didžioji Wofiecziu literatura (raštinintystę); lietuwystę tampioni nū kulturos augimo atskirta (das Litauertum wird von der Culturentwicklung ausge- schlossen),“ kad taip įkalinama jaunoms dwasems, tai ne dymai, kad išgamei ir pasiprocewoja musu kalbą žawinti. Ko dėl musu kalba tur buti prapū- limui pawesta, ar kad ana wiršuj mi- nėtoji biaurioji kalba gautu poniamoti? Ko dėl toktai nės netrifdijęs, ar kad wi- jokios biaurybės ir piktadėjystės wiršų musu krašte gautu iš nesuprasto pamoflo?

Ko dėl tai nėra apgailėtina, ar jie nor žmones užauginti, apie kuriūs giesminin- kas sako:

Ne, nenor: tik kur waitelis
Meilij mislyt, permant,
Ten Lietuwinink lyg paukštėlis
Žodį pasłui tur sakyti.
Ne, nenor: tik mus wėrnhybė,
Senas buds, sena wėra,
Ir linskummas ir gėrybė
Nykt tur su sena kalba.
Ne, nenor, tik tur augiti
Nepabausta gimintę,
Kur iš misliu nor daugiti
Bono baime, sągine.
Ne, nenor, tik tur augiti
Bediwyštės lyg twanus.
Kas piktus galēs augiti,
Kad siautims jiems bus stanus?
At, kaip širdys nelabumą,
Kurs jau randas, ištrivos,
Szirdys laifancijos wėrnumą
Dėl karaliaus, dėl wėros!?

Ko dėl lietuwystę pasiliekta mofle už- palyje, ar to dėl, kad mums musu kal- boje nėra per amžius nei wiena huile itai- syta tapusi, ar to dėl, kad nė pati wėra jau prigintoji kalboje nebėra mofinama? D galiausei ko dėl lietuwystę nū kulturos augimo tampa atskirta, ar mes jau ne- žmonės? Ar tam mes per amžius už jumis wėrnai sawo kraują liejome ir sawo gy- wastį apėrawojome, jumis, Wofieczius, kaip sawo brolius mylėdami? Kam ne- norite mums nė menčiausias žmogikštias teisybės palikti?

Meilingieji staitytojai nerugos, kad taip labai nutrypome nū sawo pirmosios mislies. Baigdami primename, kad aną sulhyginą su apkwietomis giminėmis tik per moflę tegalime atsiekti, ir tai lietu- wiškoje kalboje. Šį kitur tame dalyke nesulaufime pašalpos. Mofiktimeš; nės „moflas mus“ galybė, prieš į galw tur nulentki ir didė biaurybė“. — Padabofime ant tikrai lietuwiktu žodžiu, ir taišykime, kad prigintoji kalba butu gryna. Kam reikia prikaifioti swetimu žodžiu musu taip šwelnei stambanciję kalbą? Lietuwininkai, pasilikite Lietuwininkais, tai pasilikite ir padoreis žmonėmis ir wėrnais padonais sawo karaliaus. M. J.

Darzo waišius priežastimi ap- galejimo girtuoflystės.

Ant kowos wietos prieš girtuoflystę, piktąjį musu žmonių priešininką, kurį per kapijos gaspadas, lefiančius raštėlius, pamofinancius pranėšimus ir aštirus pafoznyjimius prawartyti nor, atfiranda naujas ginklas.

Dra tai medžiu waišius, kurio kultura iš engliškofios pusės mėrnystės mofleto- jams welyjima, kadangi waišius po pawal- gymo troškuli prawaro, taip kad išsilgi- mas kofiu nors gėrimu wisai nesiranda.

Sweikatikfoji werczia medžiu waišiu dar wis nėra gana garbawota, beje dau- gumas sako, kad medžiu waišei wisai nei jokios maitinancijos šylos netur, o tik tokie waišei tur gana maisto šywu, nės juse hra euforiaus, deštryno (drutinimo šywu) ir mažumas (berods menkai) kiaušio baltymo. Juu wyriausiasis weikimas tame laifosi, maiteszio werczią kitu wal-

giu, t. t. mēšos ir antšeziu waišiu numazinti, idant musu kunui ne per daug kiaušio baltymo tekto, perwiršis, kursai lengwei galeto iškadyti. Toktai iškreiklia iš wienos pusės priegimtikfąj kabėjiną waitu prie obūlu, o iš antros pusės rei- kalą daugel žmogysziu po wyriausiuju walgiu raganti medžiu waišiu.

Jau senieji žmonės sako, kad obūlai kraują czihtyja, nės pawubina stilmio ir žarnu weikimą, o tokiu būdu ir kraujo darymą. Pasłitami hra geriejie weikimai obūlu, ant paw. wynūgemis gydymo plaucziu, širdies ir stilmio liga sergan- cziuju. Be to daugybė leforiu drugiu sergantiems wėfinanczius gėrimus, arba wandenimi atskiestus waišiu symus būda; jau pirm 160 metu wienas italikškas lefo- rius per drugio marą Pyfoje geriausius pasifekimus atšeko per citromu, apelsyniu ir wynūgiu wandeni.

Su kofiu džiaugsmu ir wargingiausioji motyna sawo mažutams pirmasias wyšnes parneša; ir šie, kuriu gomurys per ap- swaiginanczius gėrimus ir giwircus dar nėra atšipitas, su didžiausia linskmybe sywingūsius waišius pasweikina. Tik bėda gražusis waišiu laifas per anksti pasibaig- gia, o wėliaus kofį obūlą gauti dėl brangumo nėra galima. Labai apgailė- tina hra, kad pigiausiasis septasis waišius, džiowintosios slywos, menkai tėra wardo- jamas; bene ju praštasis pritaishmas priežastimi yra. (Dar ne wistas.)

Šį swetur.

Masholija. [Metikru rubliu] du darytoju nesenei Saratowe suimtu. Wie- nas iš ju parodes ir wietą, kur 10,000 bešintrubliniu (tai hra šimtas tukstancziu rubliu) pawawota būwo.

— **Petrapiłē**, 4. okt. Šklausi- nėjimas 7 apicėru, kurie prie nyhilistu priklaufe, šianden prasidėjo. Keli apkal- tintieji, kurie but Sudeikino žawintoji Degajewą pawawoję turėję, yra pawurę iš Petrapilės.

Aprika. [Atsiwalyngjim o kowa Buru Transwalioje.] Pagal kalbą pasiuntiniu wyštupo A. Merensko, Burai pietinėje Aprikoje wis daugiaus ir daugiaus į stiprybę pareiną. Berods Inglijonai ne wieną kartą bandė į tarpą fikties, ale ir ne wieną kartą jūs Burai į plentą sumušo. Burai, wėsti stipriojo prezidento Krygerio, hra pawtoję prakilneis žmonėmis, kurie sawo žemę platina, o Inglijonus wis daugiaus ir daugiaus at- stumia. Prapūlimas engliškofios karunos iš Aprikos hra tik dar laiko kiaušymas.

Šį Lietuwos ir Rytprusiu.

Ragainė. [Skrymai.] Ragainės ir Piskainio walscziams hra pawstatyti kandi- dotaus iš konzerwathwu pusės dwarionis v. Sperberis iš Gerskuliu, o iš liberalu dwarionis Szlenteris iš Wolynu. Skry- rimo komiseru hra lantrotas Krossa iš Ragainės.

— [Šeiwiam ant pagrū- denimo.] Naujorkio wargužiu wyriaus- igbei labai prašant, įeiwiu (išelaujan- cziuju) komisijonas atkartotina išeimius iš Ciropos, katrie neturėjo gana išsimai- tinti, ant tu pacziu afrutu įugražinę, ant

katru buvo atfeliame. Pra primtina, kad ir tiejie yra atgal siunciami, kurie jau ir biljetus i wiburi suvienytuju zemiui Amerikos tur, jei jie taip negal is to misti. Amerikos mestai pasigirdzia, kad pritraukimas pavargusiu, neishimaitinan- cziu zmoniu ziems nepakeliamas naftas ustraungas.

— [Szepeiu sudas.] 3. okt. tape 15 dalyku nusudytas, tarp kitu ir korawo- nes dalykas pries G. is Ragaines del nepadoraus pasielgimo ir stambaus reka- wimo. Szepei negalejo apie apistytuju kaltybe persiludyti; šieje to del walni isejo.

Pilkainis. [3 m o g s u d y s t e.] 1. okt. anksti grabėje Wiliumu Pilkainio šafijos wyro lawonas tape atrastas. Prie gal- mos ir kasko yra gilios ronos aštriū instrumentu. Piktadejas, nekursai butel- ninkas, jau suimtas.

Tilše. [Prisaihtintuju sudas.] 1. okt. Marikė Dulkėnė, gim. Woskifė, is Begsu turėjo del tycziomis uzdegimo atsiliepti. Szis dalykas tape ant kito termyno nustumtas. — Tą paczia diena ir del uzdegimo Jūzapaš So- belius is Bajormidui ant 1 1/2 meto kalezimo tape prasudytas. — 2. okt. del prigawifiko uzdegimo nemedusioji Anė Rūpinikė is Majeliu po prisaihtintai- seis stowejo. Wienof prisaihtintieje nega- lejo apie jos kaltybe persiludyti ir to del ja nefalta isbrado. — Tą paczia diena ir agentas Laurekis is Tilšes del nei-

teifios priesiegos po judu stowejo. Jo dalykas tape iki kito termyno paliktas. — 3. ir 4. okt. liiſininkas Abromas Szekatis is Stardupėnu tape ant 15 metu temnyczios prasudytas ir ant 10 metu prapuldyto garbės tiesu. Zis buvo sawo ušwui bu ir swainę gale merco nu- žawinę. Jo nusudijimas taip ilgai nusi- tēse, kadangi, kaip pritirta, ne wisados sawo pilnus umus turejes. Prisaihtintieje ji to del tik nujudymo trejose wietose, o ne razbajstēs, kaltindami jam lengwe- snia korawonę teuzdejo. — 4. okt. wakare dar tape šneketa apie kaltybe ishintininko Adomo Bagšo is Zoderiu Jonelio, kursai bu kofio Macaiczio trobas uzdeges. Zis isejo walnas. — Prisaihtintieje tape prezidento paprastu budu atleisti. Zu istarimai buwe teisi, tik del Szekaczio per- menka karawonē buwusi; reikeje del razba- jystēs ant smerties prasudyti. Ro del musu sudijos tokioje ne meiles dwaseje sudija? Kaip ir Szekatį butu taigi pagal ju norą nužude, kaipo didžiausia piktadeja; o dabar prisaihtintieje jam progos dawe sawo piktąj gywenimą per tief metu pagerinti.

— [Tejatraš.] Su 2. okt. wofiš- kas tejatras atwertas tape po Ešenbako direkcija.

Klaipėda. [Škyrimu del Ru- bežiaus taishymas.] Pradžioje šio mėnesio laike šiczion ir keltiose gaspadosė šio kraso p. Kr. Ribella, rėdytojas „Lie- tuwifko Polytifko Laikraščio“ is Kara-

liaucziaus atwiras kalbas lietuwifkai wardan liberalu partijos del busencziuju škyrimu i cėcorystēs jaima. — Szime mēste dabar wieš keli Masfoliu augštesni urėdininkai, kurie su lantrotu Krancu rotawojasi, kaip butu galima toki rubē- keli isitaisiti, ant kurio kuntrabantininkus butu geriaus galima uzdaboti. Tur buti per daug lietuwifku knigu jau per rubē- žių musu broliams gabenama yra.

Turgaus prefia is Tilšes.

4. okt. 1884.	M.	S.	M.
Kwieczai, 42 1/2 filogr.	550	7	—
Ruger, 40 filogr.	430	530	—
Miezi, 35 filogr.	330	480	—
Awizos, 25 filogr.	260	320	—
Žirnei } rainieji, 45 filogr.	7	10	—
} baltieji, 45 filogr.	650	9	—
Sewenei, 35 filogr.	6	7	—
Tomotai, 50 filogr.	16	—	—
Poputės, 45 filogr.	2	—	—
Swiestas, filogr.	2	—	—
Kiaukei, kapa	250	—	—
Pymas, ektolyteris (100 lyteriu)	24	—	—
Brangwynas, } ektolyteris	28	—	—
} lyteris	30	—	—
Kiaulena, filogr.	1	110	—
Jauteina, filogr.	80	—90	—
Wersena, filogr.	60	—	—
Awincziana, filogr.	80	—	—
Krūpai praistieji, filogr.	34	—	—
Awizu krūpai, filogr.	50	—	—
Szienas, centneris	190	230	—
Sziaudai, kapa po 600 filogr.	18	24	—

Berhniškis rublio kursas. 8. okt.
100 rubliu 206 mf. 95 pf.

Karaliaucziaus špyrtus. 8. okt.
100 lyteriu 47 mf. 25 pf.

Apjafymai.

Jaunas pasturis apšwieškas Lietuwiniškas is Zemaicziiu jiekho šiūmi keliu saw paczios, apšwieškas Lietuwiniškas. — Iššiderėjimai: tur žinoti, kad žmogaus širdyje telpa ne wien rupestis apie maištą, drabuši, pastogę ir kunišką romumą, bet ir tur ten wietą troškimas wisūtinos do- rybės, teishybės, tēwifškes meile, idant su- prastu, jog del nutildymo ir tu troška- wimu wert yra dirbti, o kitią syki ir kentėti. Lietuwiniškas meilijanczios uš tokio Lietuwiniško ištēfėti, teatfiunczia sawo adresą, jei galima ir potograpiją, po už- rasu „Lietuwaite“, i šio laikraščio rė- dytē (Redaction des „Miamuno Sargas“ Ragnit). Užtylėjimas, suprantama, garbės dalykas.

Szmelcberkis

(prie Klaipėdos)

num. 1175, kofiu 23 aru, prie griftojo žemesniojo kelio su

- 1 masywu, karcziamai įtaisytu butu,
- 1 mediniu staldu,
- 1 mediniu stabulu, šuliniu, dar- žawiete, 2c.

Berkamoji prefia 9000 martiu. Prie to kreipties reikia, pasako šio laikraščio spaustuwe.

Seniausios

lietuwifškos dainos

užrašytos **M. Jankaus** už 20 pf. gaunamos

Miamuno Sargo spaustuweje.

Knygu Ipaustuwe J. Syberta

Ragainėje, ant turgaus 180

prisišiuo Lietuwiniškams pagatawyti wisokiūs spaustuwystēs dalykus; spauda (drukā) knygu, knygneziū, wisokiū apjafymu, pakvietimu k. t. ant įžadetuwin, ant swodbos, ant krikštynu, šermeniu; wiešiu (wisytēs) korteliu, lietuwifkoje, wofifkoje ir kitoje kalbose kū pigiausei, greicziausei ir dai- liausei atliekama. Uždawimai is kitur weikliausei pagatawujami.

Weilei pasitikekdamas su uždawimais nū Lietuwinišku galēsės pasi- džiaugti pasirašo

su pagarbe

J. Sybertas.

Gaspada

Augusto Paarmann'o

Tilžeje, netoli gelžfeldwario, tur 12 keleiwu stubu ir yra wisu kūmi, to sweczias tik pageidautu, aprupinta. Staldu kofia 30 arkliū randa; yra ir wežimams pasiures. Prefios tančiaus aplankant labai žemos. Tarnaujantieje kalba lietuwifškai. Pasilecewoja keleiwiams reikalui atfirandant.

Dailūs utis su 2

ghwenamom trobom, italdu, pašinre, dideliu daržu, 7 murgais geros žemės ir pienu, kelis žingsnius nū gelžfeldwario atstu, prie bažnyczkiemio, turgaus, paczioje artybeje amtsjudžio (amts- geriftēs), didžiame remestininystēs pilname kieme, yra tujaus pardūdamas. Ištikimi pirkejai neprivalo daug įmokėti. Artesnę žinę dūda šio laikraščio spaustuwe.

Gerai išsilaitēs darbo wežimas, kaip ir šlajutēs bei šep keli wežimo šmotai yra pigi parūdami. Daugiaus pasako šio laikraščio spaustuwe.